

H. Arvot ja asenteet

Sisällysluettelo

Tiivistelmä	1
Johdanto	2
Arvot ja asenteet -kysymykset	2
Politiikka ja vaikuttaminen	2
Työelämän asenteet	7
Sukupuolten sekä suuralueiden väliset erot arvoissa ja asenteissa	8
Kysymykset: Arvot ja asenteet	11
Lähteet	11

Tiivistelmä

Kaiken kaikkiaan lukiolaiset vaikuttavat olevan suhteellisen kiinnostuneita politiikasta. Heidän arvomaailmassaan korostuvat niin ilmastonmuutos ja ympäristönsuojelu, tasa-arvo, yhdenvertaisuus kuin koulutuksen merkitys. Lukiolaisista 15 prosenttia ilmoitti, ettei ole lainkaan kiinnostunut politiikasta. Suurin osa piti todennäköisenä, että äänestää seuraavissa vaaleissa, joissa itsellä on äänioikeus. Enemmistö lukiolaisista oli sitä mieltä, että ympäristönsuojelu tulisi asettaa etusijalle, vaikka se hidastaisi talouskasvua ja veisi työpaikkoja. Samoin lukiolaiset toivoivat, että ympäristönsuojeluun ja ilmastonmuutoksen torjuntaan keskitetään enemmän valtion varoja. Samoin tuloeroja tulisi saada enemmistön mielestä pienemmiksi. Myös koulutukseen ja sosiaali- ja terveyspalveluihin toivotaan lisää varoja. Toisaalta julkisen vallan merkitykseen yksilön toimissa ja terveyspalveluiden järjestäjänä lukiolaisilla ei ollut kovinkaan vahvoja mielipiteitä. Lukiolaisten arvoissa ja asenteissa on havaittavissa eroavaisuuksia dikotomisen sukupuolijaottelun välillä, muttei lukioiden suuralueiden välillä.

Oma asenne ja sisäiset vahvuudet, kuten vuorovaikutustaidot ja osaaminen sekä koulutus ja tutkinnot, ovat lukiolaisten mielestä ylivoimaisia taitoja työelämässä menestymiseen. Toisaalta lukiolaisten mielipiteissä on jakautuvuutta, kun heiltä kysyttiin, vaikuttavatko perhetausta ja yhteiskunnan asenteet elämässä menestymiseen.

Johdanto

Arvot ja asenteet -osiossa kysyttiin lukiolaisten kiinnostusta politiikkaa kohtaan. Lisäksi heille esitettiin erilaisia väittämiä, jotka koskivat heidän arvomaailmaansa ja ajatuksiaan työelämästä. Ensin esitellään kaikki osion kysymykset sekä niiden suorat jakaumat. Tämän jälkeen tarkastellaan muutamaa kysymystä taustamuuttujien kautta, kuten sukupuolen ja lukioiden suuralueiden mukaan.

Arvot ja asenteet -kysymykset

Tässä alaluvussa käsitellään Lukiolaisbarometrin Arvot ja asenteet -osion kysymysten suoria jakaumia. Kysymyksiin viitataan tekstissä kirjaimella h ja kysymysten numeroilla, joita vastaavat kysymykset ovat nähtävissä luvun lopussa sekä erillisellä kyselylomakkeella. Esimerkiksi kysymys h59 kuuluu: ”Kuinka kiinnostunut olet politiikasta?” Arvot ja asenteet -osioon kuuluu yhteensä seitsemän kysymystä, jotka on teemoitettu kahteen eri osaan: politiikka ja vaikuttaminen (h59, h60, h61, h62 ja h63) sekä työelämän asenteet (h64). Kysymystä h65 ”Ajattele nykyisen elämäntilanteesi sijaan työntekoa yleisesti. Mikä on työssä tärkeintä? Aseta seuraavat asiat tärkeysjärjestykseen yhdestä viiteen (1 = vähiten tärkein ... 5 = tärkein)” ei käsitellä osiossa. Aineistonkeruun yhteydessä kysymyksenasettelussa oli tapahtunut virhe, minkä takia väitteiden asettaminen tärkeysjärjestykseen ei ollut mahdollista.

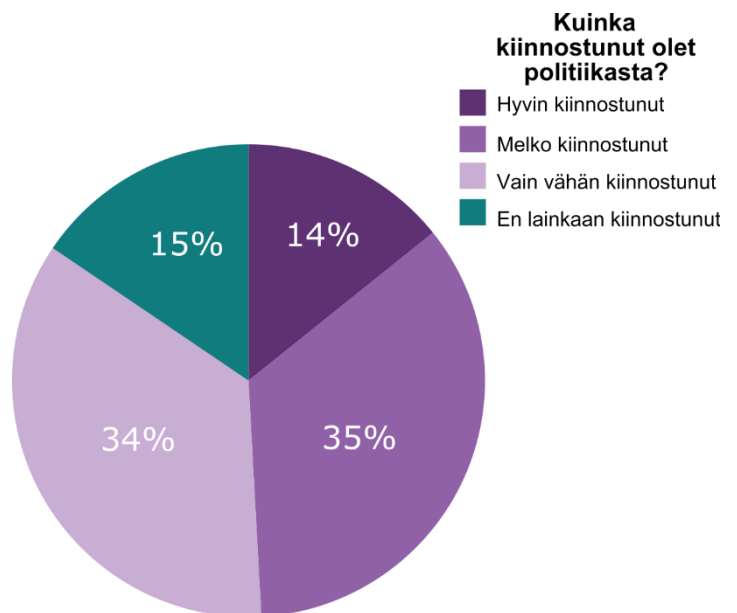
Politiikka ja vaikuttaminen

Suurin osa lukiolaisista (83 %) oli edes vähän kiinnostunut politiikasta. 14 prosenttia oli hyvin kiinnostunut, 35 prosenttia melko ja 34 prosenttia vain vähän kiinnostunut politiikasta (kysymys h59) (kuvio 1). Ei lainkaan kiinnostuneiden osuus oli 15 prosenttia lukiolaisista.

Kun lukiolaisten piti arvioida asteikolla 0–10, kuinka todennäköisenä he pitivät sitä, että he äänestäisivät seuraavissa vaaleissa, oli keskiarvo 8,50 (keskihajonta 2,35) (kysymys h61). Vastausten alakvartiili oli 8 ja yläkvartiili 10. Mediaani ja moodi olivat 10. Kun tarkastellaan yksittäisten numeroiden jakaumia, oli 55 prosenttia lukiolaisista ilmoittanut arvon 10 ja 13 prosenttia arvon 9.

Suhteelliset osuudet pienenevät sitä mukaa, mitä lähemmäksi nollaa vastaukset sijoittuvat.

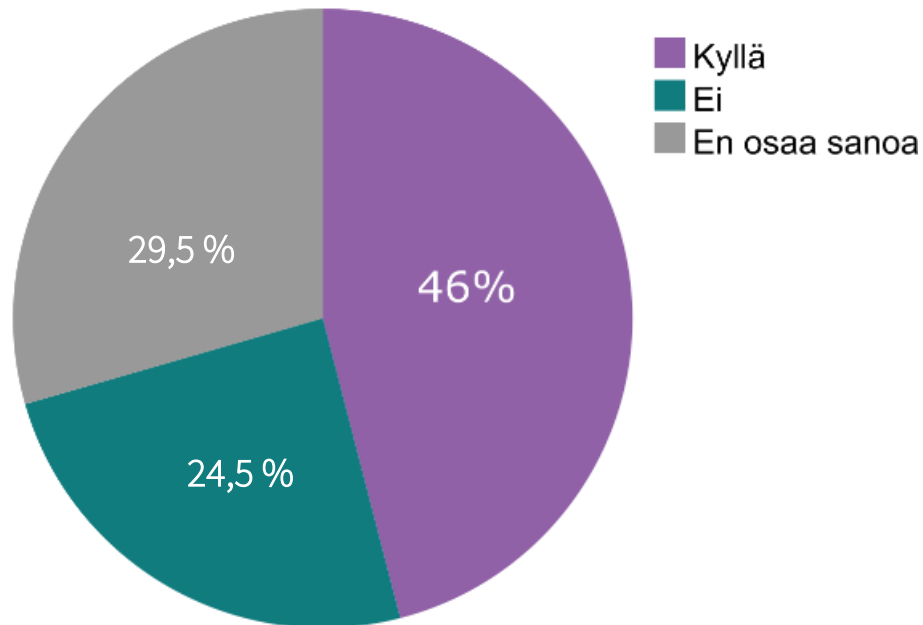
Lukiolaiset vaikuttivat olevan suhteellisen varmoja siitä, että he äänestäisivät seuraavissa eduskunta-, presidentti-, euro- tai kunnallisvaaleissa, joissa he ovat äänioikeutettuja. Kysymyksessä ei huomioitu kirkollisvaaleja. Kysymykseen vastasi 2 836 lukio-opiskelijaa.

KuVio 1. Kuinka kiinnostunut olet politiikasta? N = 2 987

Tulisiko oppivelvollisuus laajentaa koskemaan myös toisen asteen tutkintoa?

Kuvio 2. Tulisiko oppivelvollisuutta laajentaa koskemaan myös toisen asteen tutkintoa? N = 2 951

Lukiolaisista melkein puolet (46 %) oli sitä mieltä, että oppivelvollisuutta tulisi laajentaa koskemaan myös toisen asteen tutkintoa (kysymys h63) (kuvio 2). Joka neljäs ei pitänyt tätä tarpeellisena, ja melkein joka kolmas ei osannut ilmaista kantaansa.

Lukiolaisille esitettiin myös joukko väittämiä. Väittämissä oli kaksi ääripäätä (arvot 0–10), joiden väliin lukiolaisten piti sijoittaa oma mielipiteensä (kysymys h60) (kuvio 3). Mielipidettä mitattiin asteikolla 0–10, missä ääripäiden väittämät ovat kuvattuna kuviossa 3. Lukiolaiset olivat suurimmaksi osakseen suhteellisen maltillisia vastauksissaan lukuun ottamatta ympäristönsuojeluun, tuloeroihin sekä Suomen EU-jäsenyyteen liittyviä kysymyksiä.

Yli puolet (61 %) oli sitä mieltä, että ympäristönsuojelu pitäisi asettaa etusijalle, vaikka se hidastaisikin talouskasvua ja veisi työpaikkoja (arvot 0–4). Lukiolaisista joka neljäs oli taas talouskasvun kannalla (arvot 6–10) ja 15 prosenttia sijoittui mielipideasteikon keskivaiheille (arvo 5). Vastauksien keskiarvo oli 3,77 (keskihajonta 2,77). Vastausten moodi oli 0 ja 5, mediaani 4, alakvartiili 2 ja yläkvartiili 5.

Lukiolaisista yli puolet (57 %) oli myös sitä mieltä, että tuloeroja pitäisi saada pienemmiksi (arvot 0–4). Eri mieltä oli 26 prosenttia lukiolaisista (arvot 6–10). Vastausten keskiarvo oli 3,74 (keskihajonta 2,49), alakvartiili 2, mediaani 4 ja yläkvartiili 5. Vastausten moodi oli 5 – 27 % vastaajista oli valinnut tämän vaihtoehdon.

Suomen EU-jäsenyydestä lukiolaiset olivat myös suhteellisen yksimielisiä. Suurin osa (67 %) oli sitä mieltä, että Suomen EU-jäsenyys on hyvä asia (arvot 6–10) ja 13 piti Suomen EU-jäsenyyttä huonona asiana (arvot 0–4).

Mielipideasteikon keskivaiheille sijoittui noin joka viides (19%). Vastausten keskiarvo oli 7,06 (keskihajonta 2,81), mediaani 8 sekä ala- ja yläkvartiilit 5 ja 10. Moodi oli myös 10 – noin neljäsosa (26 %) lukiolaisista ilmoitti tämän arvon.

Lukiolaisten vastauksissa korostuu ympäristönsuojelun, tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden merkitys. Kaikissa edellä mainituissa väittämässä jakaumat painoutuivat vastausvaihtoehtojen ääripäihin sekä keskivaiheille. Ympäristöä ja talouskasvua koskevan kysymyksen keskivaiheille sijoittui noin 15 prosenttia vastauksista, kun taas tuloeroja ja Suomen EU-jäsenyyttä koskevien kysymysten keskivaiheen suhteelliset osuudet olivat 27 ja 19 prosenttia. Keskivaiheille sijoittuminen voi kertoa siitä, ettei lukiolaisilla ole mielipidettä asiasta tai että väittämä kokonaisuudessaan on hyvin monitahoinen, jolloin lukiolaiset eivät halua sijoittaa itseään kumpaankaan ääripäähän.

Muissa väittämässä lukiolaisten mielipiteet erosivat hiukan toisistaan ja olivat suhteellisen normaalijakautuneet, jolloin tulosten keskiarvotkin olivat lähellä viittä.

Kun lukiolaisilta kysyttiin, kuinka paljon yksilön toiminnalla on vaikutusta elämässä menestymiseen, 36 prosenttia katsoi sen riippuvan enemmän yksilön perhetaustasta ja yhteiskunnan asenteista (arvot 0–4). Vastaajista 45 prosenttia taas näki yksilön roolin olevan paljon suurempi elämässä menestymisen kannalta (arvot 6–10). Yleisin yksittäinen vastaus eli vastausten moodi oli 5, alakvartiili 3 ja yläkvartiili 7. Samoin vastauksen keskiarvo oli 5,29 (keskihajonta 2,78).

Lukiolaisten vastaukset siihen, kuinka maahanmuutto vaikuttaa Suomeen, painoutuivat hyvin vahvasti asteikon keskivaiheille: 23 prosenttia oli ilmoittanut mielipiteekseen arvon 5. Vaihtoehtoa ”Maahanmuutto tekee Suomesta huonomman paikan asua” (arvot 0–4) kannattaneiden vastaajien osuus oli 36 prosenttia, kun taas ”Maahanmuutto tekee Suomesta paremman paikan asua” (arvot 6–10) vastanneiden osuus oli 41 prosenttia. Vastausten keskiarvo oli 5,11 (keskihajonta 2,76) ja niin mediaani kuin moodi olivat 5. Ala- ja yläkvartiilit olivat 3 ja 7.

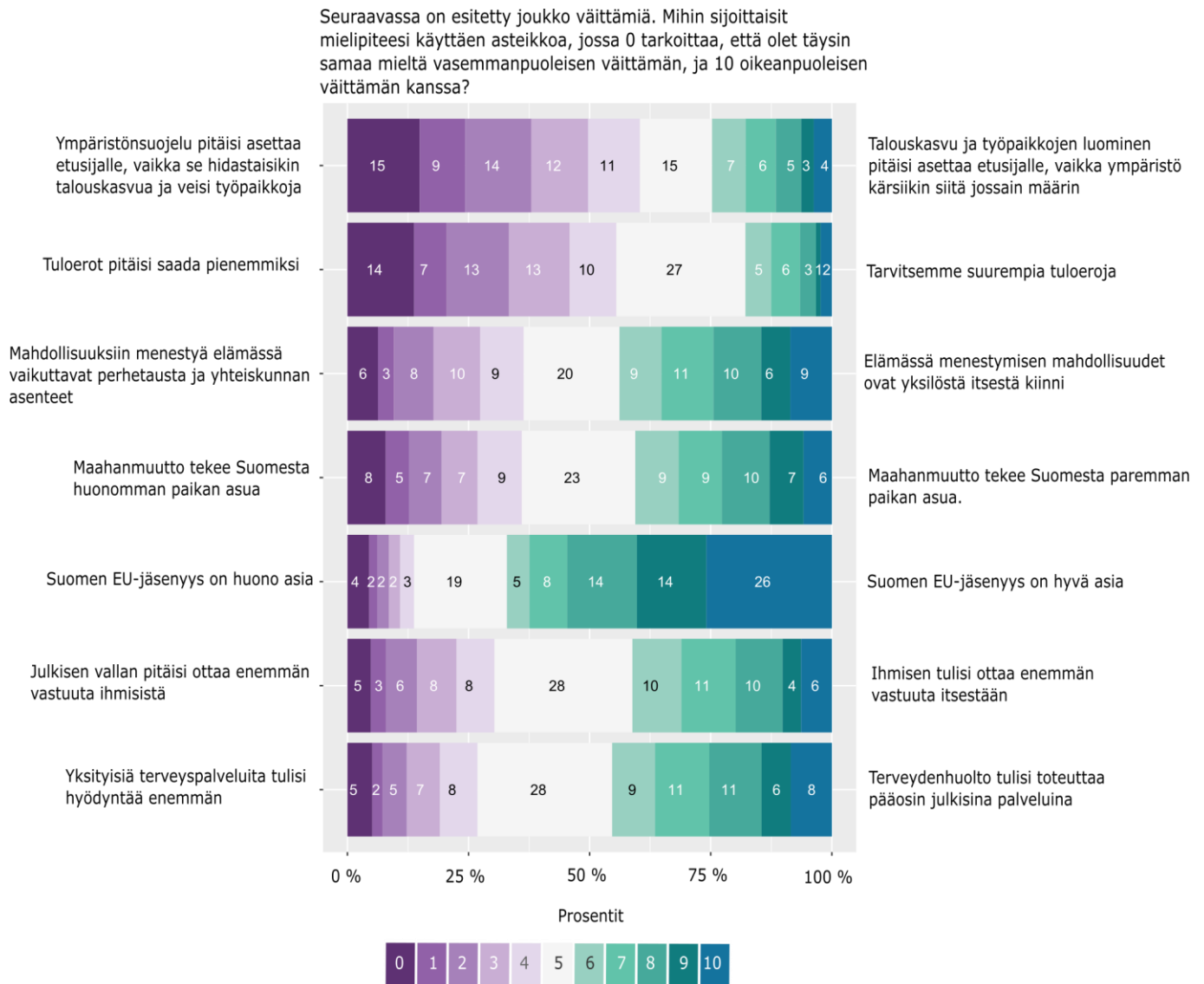
Lukiolaisten mielipiteet yksilön vaikutuksesta menestymiseen sekä maahanmuutosta ja sen vaikutuksesta Suomessa asumiseen olivat hyvin maltillisia. Lukiolaisten vastaukset painoutuivat hieman enemmän yksilön roolin ja maahanmuuton puolelle, mutta vastausten keskiarvot ja moodit ovat keskittyneet mielipideasteikon keskivaiheille.

Se, tuleeko julkisen vallan vai yksilön itse ottaa enemmän vastuuta tekemisestään, jakoi mielipiteitä. Noin joka kolmas (30 %) oli julkisen vallan kannalla (arvot 0–4) tai sijoittui mielipideasteikon keskivaiheille (28 %) (arvo 5). Yksilön omaa vastuuta peräänkuulutti 41 prosenttia (arvot 6–10). Vastausten keskiarvo oli 5,28 (keskihajonta 2,50), mediaani ja moodi 5 sekä ala- ja yläkvartiilit 4 ja 7.

Kun lukiolaisilta kysyttiin, miten terveydenhuolto tulisi järjestää, näytti jakauma hyvin samanlaiselta edellisen väittämän kanssa. Noin 30 prosenttia (27 %) oli sitä mieltä, että yksityisiä terveyspalveluita tulisi hyödyntää enemmän (arvot 0–4), ja miltei saman verran vastauksia (28 %) sijoittui mielipideasteikon keskivaiheille (arvo 5). Lukiolaisista 45 prosenttia oli taas sitä mieltä, että terveydenhuolto tulisi järjestää pääosin julkisena palveluna (arvot 6–10). Vastausten keskiarvo oli 5,60 (keskihajonta 2,58), mediaani ja moodi 5 sekä ala- ja yläkvartiilit 4 ja 8.

Lukiolaiset ottivat maltillisesti kantaa siihen, tulisiko julkisen vallan ottaa enemmän vastuuta yksilöstä ja miten terveydenhuolto pitäisi järjestää Suomessa. Molemmissa vastausten keskiarvot sijoittuivat mielipideasteikon keskivaiheille, mihin suurin osa yksittäisistä vastauksistakin sijoittui. Kuten aikaisemmissakin väittämässä, vastausten sijoittuminen keskivaiheille voi johtua kysymyksen monimuotoisuudesta tai siitä, ettei lukiolaisilla ole mielipidettä asiasta. Vaikka lukiolaisten vastaukset ovat suhteellisen neutraaleja, voidaan ajatella, että yleinen mielipide kallistuu hieman enemmän yksilön oman vastuun ja julkisen terveydenhuollon kannalle.

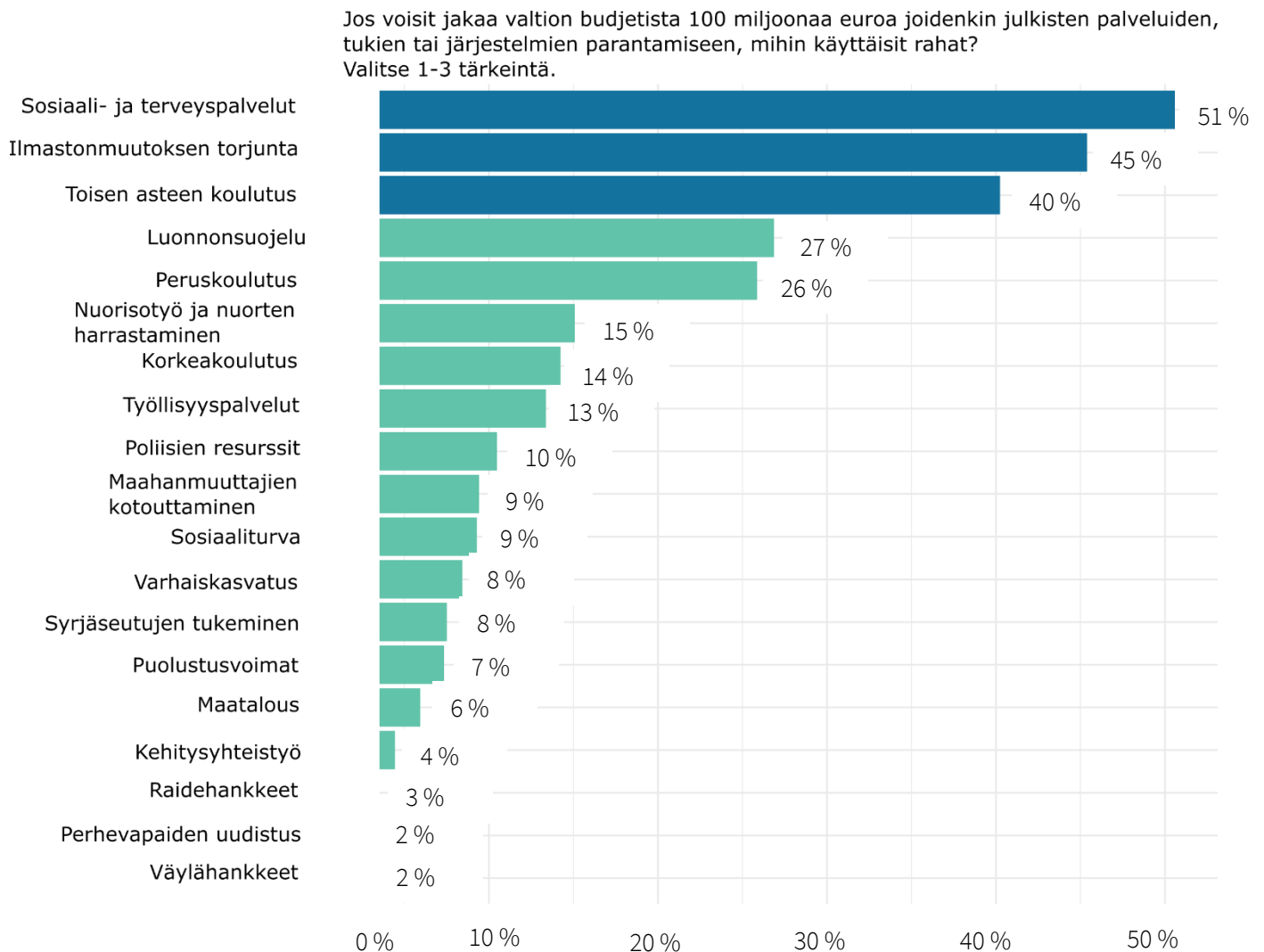

KUVIO 3. Seuraavassa on esitetty joukko väittämiä. Mihin sijoittaisit mielipiteesi käyttäen asteikkoa, jossa 0 tarkoittaa, että olet täysin samaa mieltä vasemmanpuoleisen väittämän ja 10 oikeanpuoleisen väittämän kanssa? N = 2 950.

Lukiolaisia pyydettiin kuvittelemaan tilanne, että he pystyisivät jakamaan 100 miljoonaa euroa omasta mielestään tärkeimpien 1–3 julkisen palvelun, tuen tai järjestelmän parantamiseksi (kysymys h62) (kuvio 4). Yli puolet lukiolaisista (51 %) jakaisi valtion budjetista varoja sosiaali- ja terveysalojen parantamiseksi. Seuraavaksi suosituimmat vastaukset olivat ilmastomuutoksen torjunta (45 %) ja toisen asteen koulutus (40 %). Noin

kolmasosa lukiolaisista piti luonnonsuojelua (27 %) ja peruskoulutusta (26 %) yhtenä tärkeimpänä kehittämiskohteena. Tämän jälkeen yleisimmät kehittämiskohteet olivat nuorisotyö ja nuorten harrastamisen parantaminen (15 %), korkeakoulutus (14 %) sekä työllisyyspalvelut (13 %). Noin vajaa kymmenes jakaisi valtion varoja poliisien resurssien (10 %), maahanmuuttajien kotouttamisen (9 %), sosiaaliturvan (9 %), varhaiskasvatuksen (8 %) ja syrjäseutujen tukemiseen (8 %). Puolustusvoimat ja maatalous saivat vähän reilut 5 prosenttia äänistä. Kehitysyhteistyö (4 %), raidehankkeet (3 %), perhevapaiden uudistus (2 %) sekä väylähankkeet (2 %) saivat vähiten ääniä.

Kuvio 4. Jos voisit jakaa valtion budjetista 100 miljoonaa euroa joidenkin julkisten palveluiden, tukien tai järjestelmien parantamiseen, mihin käyttäisit rahat? Valitse 1-3 tärkeintä. N = 2 930.

Viime aikoina Suomen terveydenhuolto, ympäristö ja ilmastonmuutoskysymykset sekä koulutukseen liittyvät leikkaukset ovat olleet vahvasti esillä, ja se näkyy myös lukiolaisten vastauksista. Lukiolaiset painottivat vastauksissaan sosiaali- ja terveyspalveluiden kehittämistä. Aihe on ollut mediassa esillä muun muassa hoitajamitoituksissa¹ sekä hoito-² ja terapiatakuuna³, jotka ovat tällä hetkellä eduskunnassa käsittelyssä. Samoin erilaiset ympäristöteot, kuten ilmastonmuutoksen torjunta ja luonnonsuojelu, näkyivät lukiolaisten vastauksissa.

Vuonna 2018 ruotsalainen Greta Thunberg aloitti ilmastolakon, jossa hän vaati Ruotsin hallitusta noudattamaan Pariisin ilmastopimusta ja vähentämään maan hiilipäästöjä⁴. Tämä käynnisti maailmanlaajuisen ilmiön, joka on aktivoinut kansalaisia – etenkin nuoria – puhumaan ilmaston puolesta. Vuonna 2018 järjestetyille ilmastomarsseille osallistui arviolta noin 8 000 ihmistä, ja vuonna 2019 eri arvioiden mukaan Helsingissä oli 10 000–20 000 osallistujaa⁵.

Ehkä viimeisimpänä suurena teemana voidaan erottaa koulutuksen ja nuorisotyön parantamisen merkitys. Lukiolaiset painottivat vastauksissaan toisen asteen koulutuksen, peruskoulutuksen ja korkeakoulutuksen kehittämistä. Opetusalan Ammattijärjestön (OAJ) julkaisun⁶ mukaan koulutukselta on leikattu yli 2 miljardia vuosina 2012–2019. Lukiokoulutuksen rahoitusta on julkaisun mukaan vähennetty tänä aikana 709 miljoonasta eurosta 601 miljoonaan euroon, kun taas ammatillisen koulutuksen rahoitus on pienentynyt 23 prosenttia vuodesta 2013 vuoteen 2017. Samoin nuorisotyö nousi kuudenneksi tärkeimmäksi kehityshankkeeksi, johon lukiolaiset olisivat halukkaita jakamaan valtion budjetista varoja. Nuorten syrjäytymisen ehkäisemistä on jo pitkään koitettu edistää erilaisilla hankkeilla ja selvityksillä, esimerkiksi Työ- ja elinkeinoministeriön Nuoristakuu-hankkeella⁷. Samoin THL on julkaissut sivuillaan lukuisia selvityksiä ja julkaisuja nuorten syrjäytymisestä ja sitä ehkäisevistä toimista⁸.

Kaiken kaikkiaan nuoret vaikuttavat olevan suhteellisen kiinnostuneita politiikasta. Heidän arvomaailmassaan korostuvat niin ilmastomuutos ja ympäristönsuojelu, tasa-arvo, yhdenvertaisuus kuin koulutuksen merkitys.

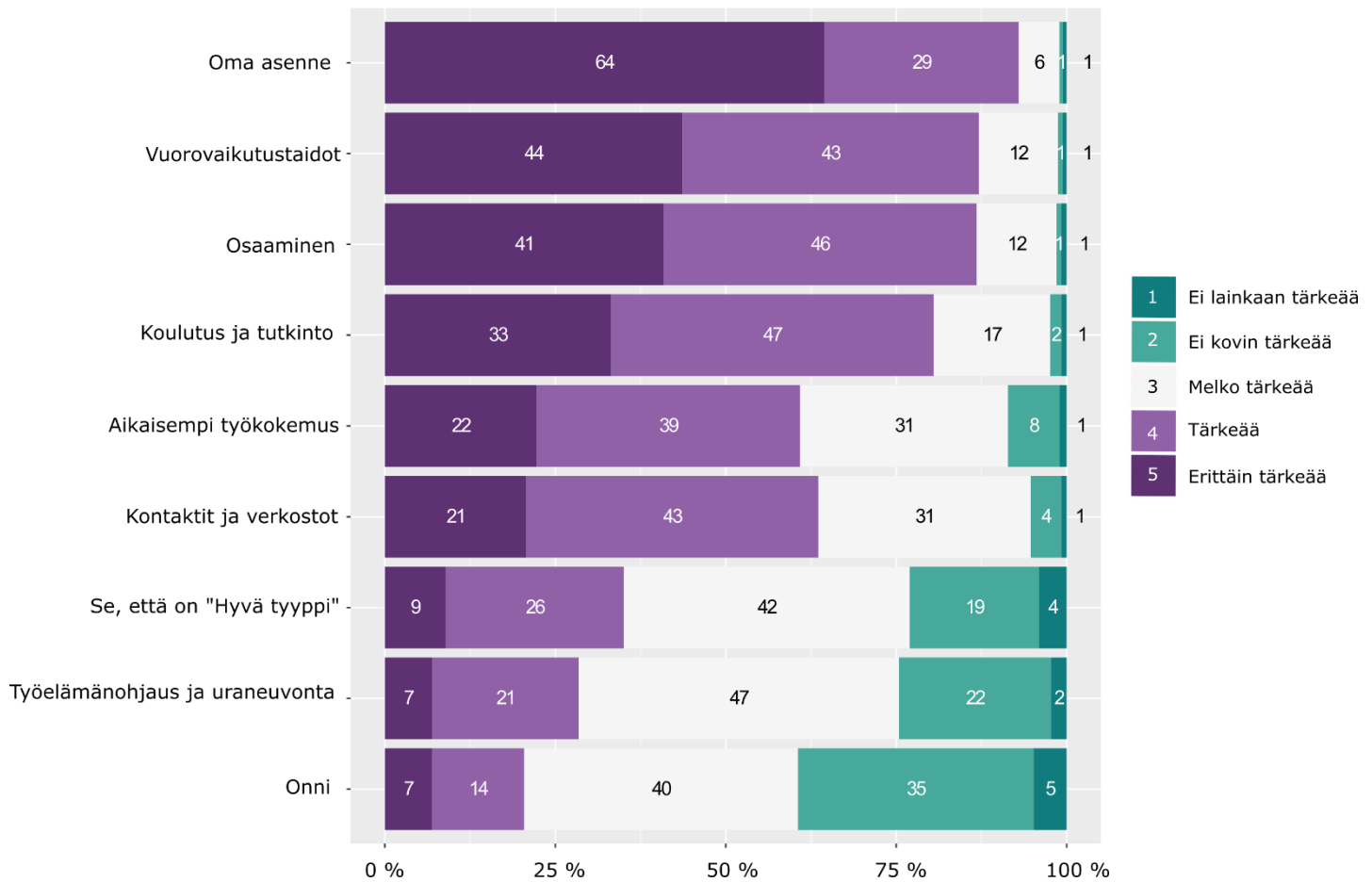
Työelämän asenteet

Viimeiseksi lukiolaisilta kysyttiin mielipidettä työelämässä menestymisestä (kysymys h64) (kuvio 5). Lukiolaiset painottivat vastauksissaan paljon sisäisiä vahvuuksia: suurin osa piti joko tärkeänä tai erittäin tärkeänä omaa asennetta (93 %), vuorovaikutustaitoja (87 %), osaamista (87 %) sekä koulutuksen ja tutkinnon merkitystä (80 %). Yli puolet piti aikaisempaa työkokemusta (61 %) sekä oikeita kontakteja ja verkostoja (64 %) tärkeinä tai erittäin tärkeinä menestymisen kannalta. Melko tärkeinä näitä piti vähän vajaa kolmannes (31 %) lukiolaisista. Noin joka kolmas korosti myös ulkopuolisten tahojen tärkeyttä, kuten työelämä- ja uraneuvontaa (28 %), tai sitä, että on ”hyvä tyyppi” (35 %). Onnella ei arvioitu olevan niin suurta merkitystä työelämässä menestymiselle – 21 piti tätä tärkeänä ja lukiolaisista 40 prosenttia ei kokenut tätä kovin tai ei lainkaan tärkeäksi.

Mitkä tekijät auttavat mielestäsi työelämässä menestymisessä?
Arvioi seuraavien tekijöiden tärkeyttä.

Kuvio 5. Mitkä tekijät auttavat mielestäsi työelämässä menestymisessä? Arvioi seuraavien tekijöiden tärkeyttä. Prosentit on laskettu jokaiselle tekijälle erikseen. Oma asenne (N = 2 953), Vuorovaikutustaidot (N = 2 947), Osaaminen (N = 2 953), Koulutus ja tutkinto (N = 2 943), Aikaisempi työkokemus (N = 2 934), Kontaktit ja verkostot (N = 2 941), Se että on "hyvä tyyppi" (N = 2 941), Työelämänohjaus ja uraneuvonta (N = 2 930), Onni (N = 2 945).

Sukupuolten sekä suuralueiden väliset erot arvoissa ja asenteissa

Lukiolaisten arvoja ja asenteita tarkasteltiin sukupuolten välillä. Taulukossa 1 on esitetty naisten ja miesten sekä kaikkien lukiolaisten – mukaan lukien muunsukupuolisten – väittämien jakaumat sekä keskiarvot ja keskihajonnat. Kysymys ”Seuraavassa on esitetty joukko väittämiä. Mihin sijoittaisit mielipiteesi käyttäen asteikkoa, jossa 0 tarkoittaa, että olet täysin samaa mieltä vasemmanpuoleisen väittämän ja 10 oikeanpuoleisen väittämän kanssa?” luokiteltiin kolmeen luokkaan: arvot 0–4, 5 ja arvot 6–10. Väittämät olivat riippuvaisia sukupuolesta kaikissa muissa väittämässä paitsi terveydenhuoltoon koskevassa väittämässä ($\chi^2(2) = 1,71, p = 0,42$). Vaikka enemmistö miehistä ja naisista olivat suurimmaksi osaksi väitteiden kanssa samaa mieltä – pois lukien maahanmuuttoa ja tulevaisuudessa menestymistä koskevat väittämät – oli miesten jakaumassa enemmän hajontaa. Siten väittämässä on havaittavissa riippuvuutta sukupuolen mukaan. Esimerkiksi suurempi osa naisista oli sitä mieltä, että tuloeroja pitäisi saada pienemmiksi, ympäristönsuojelu pitäisi asettaa etusijalle, vaikka se hidastaisikin talouskasvua ja veisi

työpaikkoja, julkisen vallan pitäisi ottaa enemmän vastuuta ihmisistä ja että Suomen EU:n jäsenyys on hyvä asia. Maahanmuuttoa koskevassa väittämässä jakauma oli hyvin erilainen sukupuolten välillä: Naisista 49 prosenttia oli sitä mieltä, että maahanmuutto tekee Suomesta paremman paikan asua, kun miesten suhteellinen osuus oli 29 prosenttia. Vastaavasti 47 prosenttia miehistä oli sitä mieltä, että maahanmuutto tekee Suomesta huonomman paikan asua, ja naisista 28 prosenttia. Selkeästi suurempi osa naisista (41 %) kuin miehistä (28 %) koki myös, että elämässä menestymiseen vaikuttavat perhetausta ja yhteiskunnan rakenteet. Miehistä 52 prosenttia ja naisista 39 prosenttia korosti taas yksilön asemaa elämässä menestymisessä.

Taulukko 1.

		Naiset	Miehet	Kaikki	Merkitsevyys
Tuloerot pitäisi saada pienemmiksi / Tarvitsemme suurempia tuloeroja	Arvot 0–4	64 %	44 %	56 %	$\chi^2(2) = 128,72$ $p < 0,001^{***}$
	Arvo 5	24 %	30 %	27 %	
	Arvot 6–10	12 %	26 %	18 %	
	ka. (kh.)	3,26 (2,28) N = 1 647	4,44 (2,49) N = 1 165	3,74 (2,45) N = 2 812	
Ympäristönsuojelu pitäisi asettaa etusijalle* / Talouskasvu ja työpaikkojen luominen pitäisi asettaa etusijalle**	Arvot 0–4	65,5 %	47 %	60 %	$\chi^2(2) = 164,86$ $p < 0,001^{***}$
	Arvo 5	13,5 %	17 %	15 %	
	Arvot 6–10	17 %	36 %	25 %	
	ka. (kh.)	3,18 (2,51) N = 1 647	4,65 (2,87) N = 1 164	3,77 (2,77) N = 2 811	
Julkisen vallan pitäisi ottaa enemmän vastuuta ihmisistä / Ihmisten tulisi ottaa enemmän vastuuta itsestään	Arvot 0–4	35 %	23 %	30 %	$\chi^2(2) = 59,88$ $p < 0,001^{***}$
	Arvo 5	28,5 %	29 %	29 %	
	Arvot 6–10	36,5 %	48 %	41 %	
	ka. (kh.)	5,01 (2,39) N = 1 647	5,71 (2,53) N = 1 165	5,28 (2,50) N = 2 812	
Maahanmuutto tekee Suomesta huonomman paikan asua / Maahanmuutto tekee Suomesta paremman paikan asua	Arvot 0–4	28 %	47 %	36 %	$\chi^2(2) = 139,36$ $p < 0,001^{***}$
	Arvo 5	23 %	24 %	24 %	
	Arvot 6–10	49 %	29 %	41 %	
	ka. (kh.)	5,63 (2,65) N = 1 647	4,35 (2,70) N = 1 165	5,11 (2,58) N = 2 812	
Yksityisiä terveyspalveluita tulisi hyödyntää enemmän / Terveystieteiden tulisi toteuttaa pääosin julkisena palveluna	Arvot 0–4	26 %	28 %	27 %	$\chi^2(2) = 1,71$ $p = 0,42$
	Arvo 5	28 %	27 %	28 %	
	Arvot 6–10	46 %	45 %	46 %	
	ka. (kh.)	5,72 (2,47) N = 1 647	5,46 (2,66) N = 1 164	5,60 (2,58) N = 2 811	
Suomen jäsenyys EU:ssa on huono asia / Suomen jäsenyys EU:ssa on hyvä asia	Arvot 0–4	10 %	18 %	13 %	$\chi^2(2) = 44,14$ $p < 0,001^{***}$
	Arvo 5	18,5 %	19 %	19 %	
	Arvot 6–10	71,5 %	63 %	68 %	
	ka. (kh.)	7,38 (2,63) N = 1 647	6,71 (2,96) N = 1 164	7,06 (2,81) N = 2 811	
Mahdollisuuksiin menestyä elämässä vaikuttavat perhetausta ja yhteiskunnan rakenteet / Elämässä	Arvot 0–4	41 %	28 %	36 %	$\chi^2(2) = 56,11$ $p < 0,001^{***}$
	Arvo 5	20 %	20 %	20 %	
	Arvot 6–10	39 %	52 %	44 %	

menestymisen mahdollisuudet ovat yksilöstä kiinni

ka. (kh.)	4,95 (2,69) N = 1 647	5,84 (2,77) N = 1 165	5,29 (2,78) N = 2 812	
-----------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--

Kun samoja jakaumia tarkasteltiin lukion suuralueen mukaan (taulukko 2), huomataan, että vain tuloerojen ($X^2(6) = 17,99$, $p < 0,01^{**}$) sekä julkisen vallan jaon ($X^2(6) = 13,50$, $p < 0,05^*$) jakaumissa on eroavaisuutta lukioiden suuralueiden välillä. Maahanmuuttoa ja yksilön menestymistä koskevat väittämät eivät ole tilastollisesti merkitseviä, mutta voidaan ajatella, että väittämässä on havaittavissa pientä trendiä lukioiden suuralueiden välillä.

Taulukko 2.

		Helsinki- Uusimaa	Etelä- Suomi	Länsi- Suomi	Pohjois- ja Itä- Suomi	Merkitsevyys
Tuloerot pitäisi saada pienemmiksi / Tarvitsemme suurempia tuloeroja	Arvot 0–4 Arvo 5 Arvot 6–10 N = 957	53 % 30 % 17 %	53 % 30 % 17 %	59 % 22 % 20 %	58 % 26 % 16 %	$X^2(6) = 17,99$ $p < 0,01^{**}$
Ympäristönsuojelu pitäisi asettaa etusijalle, vaikka se hidastaisikin talouskasvua ja veisi työpaikkoja / Talouskasvu ja työpaikkojen luominen pitäisi asettaa etusijalle, vaikka ympäristö kärsiikin siitä jossain määrin	Arvot 0–4 Arvo 5 Arvot 6–10 N = 956	62 % 15 % 23 %	57 % 18 % 25 %	62 % 13 % 26 %	59 % 14 % 27 %	$X^2(6) = 10,76$ $p = 0,96$
Julkisen vallan pitäisi ottaa enemmän vastuuta ihmisistä / Ihmisten tulisi ottaa enemmän vastuuta itsestään	Arvot 0–4 Arvo 5 Arvot 6–10 N = 957	29 % 27 % 44 %	26 % 32 % 42 %	33 % 27 % 40 %	33 % 28 % 39 %	$X^2(6) = 13,50$ $p < 0,05^*$
Maahanmuutto tekee Suomesta huonomman paikan asua / Maahanmuutto tekee Suomesta paremman paikan asua	Arvot 0–4 Arvo 5 Arvot 6–10 N = 956	33 % 23 % 44 %	39 % 24 % 37 %	34 % 24 % 42 %	39 % 24 % 38 %	$X^2(6) = 11,88$ $p = 0,07$
Yksityisiä terveystalouksia tulisi hyödyntää enemmän / Terveydenhuolto tulisi toteuttaa pääosin julkisena palveluna	Arvot 0–4 Arvo 5 Arvot 6–10 N = 956	28 % 28 % 44 %	27 % 29 % 44 %	24 % 30 % 47 %	26 % 26 % 48 %	$X^2(6) = 7,63$ $p = 0,27$
Suomen jäsenyys EU:ssa on huono asia / Suomen jäsenyys EU:ssa on hyvä asia	Arvot 0–4 Arvo 5 Arvot 6–10 n=956	14 % 18 % 68 %	15 % 21 % 64 %	14 % 19 % 68 %	12 % 20 % 69 %	$X^2(6) = 5,29$ $p = 0,51$
Mahdollisuuksiin menestyä elämässä vaikuttavat perhetausta ja yhteiskunnan rakenteet /	Arvot 0–4 Arvo 5 Arvot 6–10	33 % 22 % 45 %	35 % 20 % 45 %	37 % 19 % 44 %	41 % 16 % 43 %	$X^2(6) = 12,12$ $p = 0,06$

Elämässä menestymisen mahdollisuudet
ovat yksilöstä kiinni

	N = 956	N = 548	N = 689	N = 639	
--	---------	---------	---------	---------	--

Kysymykset: Arvot ja asenteet

Kysymys h59. Kuinka kiinnostunut olet politiikasta?

Kysymys h60. Seuraavassa on esitetty joukko väittämiä. Mihin sijoittaisit mielipiteesi käyttäen asteikkoa, jossa 0 tarkoittaa, että olet täysin samaa mieltä vasemmanpuoleisen väittämän ja 10 oikeanpuoleisen väittämän kanssa?

Kysymys h61. Arvioi asteikolla 0–10, kuinka todennäköisenä pidät sitä, että äänestät seuraavissa vaaleissa (eduskunta-, presidentti-, euro- tai kunnallisvaalit), joissa olet äänioikeutettu.

Kysymys h62. Jos voisit jakaa valtion budjetista 100 miljoonaa euroa joidenkin julkisten palveluiden, tukien tai järjestelmien parantamiseen, mihin käyttäisit rahat? Valitse 1–3 tärkeintä.

Kysymys h63. Tulisiko oppivelvollisuus laajentaa koskemaan myös toisen asteen tutkintoa?

Kysymys h64. Mitkä tekijät auttavat mielestäsi työelämässä menestymisessä? Arvioi seuraavien tekijöiden tärkeyttä.

Kysymys h65. Ajattele nykyisen elämäntilanteesi sijaan työntekoa yleisesti. Mikä on työssä tärkeintä? Aseta seuraavat asiat tärkeysjärjestykseen yhdestä viiteen (1 = vähiten tärkein ... 5 = tärkein).

Lähteet

1. <https://stm.fi/iakkaiden-palvelut/henkilostomitoitus> (haettu 21.11.2019)
2. <https://stm.fi/hanke?tunnus=STM074:00/2019> (haettu 21.11.2019)
3. <https://www.kansalaisaloite.fi/fi/aloite/3890> (haettu 21.11.2019)
4. <https://www.theguardian.com/science/2018/sep/01/swedish-15-year-old-cutting-class-to-fight-the-climate-crisis> (haettu 21.11.2019)
5. <https://yle.fi/uutiset/3-10724749> (haettu 21.11.2019)
6. <https://www.oaj.fi/politiikassa/koulutusleikkaukset/#nain-koulutusleikkaukset-ovat-kohdentuneet-20122019> (haettu 21.11.2019)
7. <https://nuorisotakuu.fi/etusivu> (haettu 21.11.2019)
8. https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/nuorten-syrjaytyminen/nuorten-syrjaytyminen-ehkaisy (haettu 21.11.2019)

OPIKELUN JA KOULUTUKSEN TUTKIMUSSÄÄTIÖ

Lapinrinne 2, 00180 Helsinki

Y-tunnus: 0829910-7

posti@otus.fi

www.otus.fi

